

Pápežská rada pre pastoraáciu migrantov a cestujúcich

Posolstvo na svetový deň turizmu

27. september 2015

„Miliarda turistov, miliarda príležitostí“

1. V roku 2012 bola prekonaná symbolická hranica miliardy medzinárodných turistov. A počty stále stúpajú, takže predpovede odhadujú, že v roku 2030 sa dosiahne ďalší medzník – dve miliardy. K týmto číslam treba pripočítať ešte väčší nárast počtu domácich turistov.

Na Svetový deň turizmu sa chceme zamerať na príležitosti a výzvy, ktoré pred nami v súvislosti s týmito štatistikami vyvstávajú, a preto sme prevzali tému, ktorú navrhuje Svetová turistická organizácia: „*Miliarda turistov, miliarda príležitostí*“.

Takýto nárast je veľkou výzvou pre všetky sektory, ktoré sú zapojené do tohto celosvetového fenoménu – turistov, firmy, vlády i miestne spoločenstvá – a zaiste aj pre Cirkev. *Miliardu turistov* treba predovšetkým považovať za *miliardu príležitostí*.

Toto posolstvo bolo zverejnené len niekoľko dní po prezentácii encykliky pápeža Františka *Laudato si'*, ktorá je venovaná starostlivosti o spoločný dom.¹ Ide o dokument, ktorému treba venovať osobitnú pozornosť, pretože nám ponúka dôležité usmernenia, na čo máme zamerať pozornosť, keď sa zaoberáme cestovným ruchom.

2. Nachádzame sa vo fáze zmien, v ktorej sa mení spôsob cestovania a v dôsledku toho sa mení aj skúsenosť z ciest. Kto cestuje do krajín odlišných od jeho vlastnej, robí to s viac či menej vedomou túžbou odhaliť prostredníctvom stretnutia, zdieľania a konfrontácie tú najskrytejšiu časť seba. Turista čoraz viac vyhľadáva priamy kontakt s tým „iným“ v jeho jedinečnosti.

Oslabil sa význam klasického pojmu „turista“, zatiaľ čo sa posilnil význam pojmu „cestovateľ“, teda ten, ktorý sa neobmedzuje len na návštevu určitého miesta, ale istým spôsobom sa stáva jeho integrálnou súčasťou. Zrodil sa „svetoobčan“. Už nechce vidieť, ale chce patriť, nechce sa diviť, ale žiť, nechce analyzovať, ale podieľať sa; plne rešpektujúc osoby a veci, s ktorými prichádza do kontaktu.

V ostatnej encyklike nás pápež František vyzýva, aby sme k prírode pristupovali s „otvorenosťou diviť sa a žasnúť“ a aby sme používali „jazyk bratstva a krásy v našom vzťahu so svetom“ (*Laudato*

---

¹ František, encyklika *Laudato si'* o starostlivosti o spoločný dom, 24. máj 2015.

si', 11). To je správny postoj, ktorý máme zaujať voči navštíveným miestam a národom. To je cesta ako využiť *miliardu možností* a získať z nich, čo najviac úžitku.

3. Firmy v tomto odvetví sa musia usilovať o uskutočňovanie spoločného dobra ako prvé. Aj v oblasti turizmu majú totiž firmy veľkú zodpovednosť a je nevyhnutné, aby sme si toho boli vedomí, ak sa má využiť *miliarda príležitostí*. Ich konečným cieľom nesmie byť zisk, ale skôr snaha ponúknuť cestovateľovi cesty, na ktorých zažije to, čo očakáva. A to majú firmy robiť s rešpektom voči ľuďom i životnému prostrediu. Je tiež dôležité nestratiť z mysle jednotlivých ľudí. Turistov nemožno chápať len ako súčasť štatistiky alebo zdroj príjmov. Je nevyhnutné nájsť také formy turistického biznisu, ktoré boli vypracované s jednotlivcami a pre jednotlivcov, vsadiť na nich a na udržateľný rozvoj, a tak pri rešpektovaní spoločného domu poskytnúť nové pracovné príležitosti.

4. Zároveň musia vlády zaistiť rešpektovanie existujúcich zákonov a vytvorenie nových na ochranu dôstojnosti jednotlivcov, spoločenstiev a územia. Je nevyhnutné zaujať v tomto rozhodný postoj. Aj v oblasti cestovného ruchu musia svetské autority rôznych krajín prijať spoločné stratégie na vytváranie globálnych spoločensko-ekonomických sietí na pomoc miestnym komunitám a cestovateľom, aby tak bolo možné pozitívne využiť *miliardu príležitostí*, ktoré táto vzájomná interakcia ponúka.

5. V súvislosti s tým sú aj miestne spoločenstvá vyzvané, aby otvorili svoje hranice a privítali tých, ktorí prichádzajú z iných krajín, hnaní smädom po poznaní. Je to jedinečná príležitosť na vzájomné obohatenie a spoločný rast. Poskytnuté pohostinstvo umožňuje využitie potenciálu prírodného, spoločenského i kultúrneho prostredia, vytvorenie nových pracovných miest, rozvinutie vlastnej identity a zhodnotenie územia. *Je to miliarda príležitostí* na rozvoj najmä pre rozvojové krajiny. Rozširovanie turizmu – predovšetkým toho zodpovedného – otvára cestu do budúcnosti vo vedomí vlastných historických i kultúrnych špecifik. Vytváranie zisku a podpora špecifického dedičstva umožňuje prebudenie zmyslu pre hrdosť a sebaúctu, ktoré sú prospešné pre posilnenie dôstojnosti hostiteľských spoločenstiev. Stále sa však treba mať na pozore, aby sme kvôli turistom nezrádzali vlastné územie, tradíciu a identitu.² Práve v miestnych komunitách sa „môže zrodiť väčšia zodpovednosť, silný zmysel pre spoločenstvo, osobitná schopnosť starať sa o druhých a veľkodušná

---

² Ak sa tomu chceme vyhnúť, „musia byť aktivity cestovného ruchu plánované tak, aby umožňovali prežitie a rozvoj tradičnej kultúrnej a umeleckej produkcie, ako aj folklóru, a aby nespôsobovali ich štandardizáciu a ochudobnenie“ (Svetová turistická organizácia, *Svetový etický kódex turizmu*, 1. októbra 1999, čl. 4 § 4).

tvorivosť, hlboká láska k vlastnej krajine, ako aj schopnosť myslieť na to, čo tu zanecháme svojim deťom a vnukom” (*Laudato si'*, 179).

6. *Ak je miliarda turistov priateľsky prijatá, môže sa zmeniť na dôležitý zdroj blahobytu a udržateľného rozvoja pre celú planétu.* Globalizácia cestovného ruchu vedie okrem iného k zrodu individuálneho i kolektívneho občianskeho vedomia. Každý cestovateľ, ktorý si na svojich cestách po svete osvojí korektnejšie správanie, sa stáva aktívnym účastníkom starostlivosti o našu Zem. Keď sa úsilie jednotlivca znásobí *miliardou*, stáva sa veľkou revolúciou.

V cestovaní sa skrýva aj túžba po autentickosti, ktorá sa prejavuje v bezprostrednosti vzťahov a v aktívnej účasti na živote navštívených spoločností. Takto rastie potreba odpútať sa od virtuálneho sveta – ktorý vie vyvírať odstup a neosobné známosti – a objaviť opravdivé stretnutie s druhými. Takáto „ekonómia zdieľania“ je schopná vytvoriť sieť, v ktorej sa môže rozvíjať ľudskosť a bratstvo, ktoré dokážu vytvoriť rovnú výmenu dobier a služieb.

7. Turizmus predstavuje *miliardu príležitostí* aj pre evanjelizačnú misiu Cirkvi. „Niet nič naozaj ľudské, čo by nenašlo ozvenu v ich srdciach“ (Druhý vatikánsky koncil, *Gaudium et spes*, 1). V prvom rade je dôležité, aby sprevádzala liturgickou a formačnou ponukou katolíkov. Treba však osloviť aj tých, ktorým cestovanie otvorí srdce a začnú si klásť otázky, a teda robiť skutočné prvé ohlasovanie evanjelia. Je nevyhnutné, aby Cirkev vychádzala v ústrety cestovateľom a ponúkala im primeranú a individuálnu odpoveď na ich vnútorné hľadanie; tým, že Cirkev otvára svoje srdce druhým, umožňuje im autentické stretnutie s Bohom. S týmto cieľom majú byť farské spoločnosti ešte viac pripravené poskytnúť pohostinstvo a tiež náboženskú formáciu pre zamestnancov v oblasti turizmu.

Úlohou Cirkvi je aj učiť ľudí ako prežívať voľný čas. Svätý Otec nám pripomína, že „kresťanská duchovnosť spája hodnotu odpočinku a slávenia. Človek má tendenciu vytláčať kontemplatívny odpočinok ako niečo sterilné a nepotrebné, zabúdajúc, že tak sa uskutočňovanému dielu berie to najdôležitejšie: jeho zmysel. Sme povolaní zahrnúť do nášho konania receptívny a nezištný rozmer, ktorý je celkom odlišný od jednoduchej nečinnosti“ (*Laudato si'*, 237).

Okrem toho nesmieme zabúdať ani na pozvanie pápeža Františka sláviť Svätý rok milosrdenstva.³ Musíme sa pýtať, ako sa môže stať pastorácia v oblasti cestovného ruchu a organizovania púť prostredím, kde možno „zakúsiť Božiu lásku, ktorá utešuje, odpúšťa a dáva nádej“ (*Misericordiae*

---

³ František, bula *Misericordiae vultus*, ktorou sa vyhlasuje mimoriadny Jubilejný rok milosrdenstva, 11. apríla 2015.

vultus, 3). Osobitným znakom tejto jubilejnej doby bude bezpochyby putovanie (porov. *Misericordiae vultus*, 14).

Cirkev, verná svojmu poslaniu a vychádzajúca z presvedčenia, že „evanjelizujeme aj keď sa usilujeme čeliť rôznym výzvam, ktoré vyvstávajú“⁴, zavádzaním jednoduchých, no účinných projektov spolupracuje na tom, aby sa cestovný ruch stal nástrojom na rozvoj národov, zvlášť tých znevýhodnených. Preto musí Cirkev a jej inštitúcie neustále bdieť na tým, aby sa *miliarda príležitostí* nestala *miliardou* rizík, a musí spolupracovať pri ochrane ľudskej dôstojnosti, zamestnaneckých práv, kultúrnej identity, životného prostredia atď.

8. Ide o *miliardu príležitostí* aj pre životné prostredie. „Celý materiálny vesmír je rečou lásky Boha, jeho nesmiernej náklonnosti voči nám. Pôda, voda, hory, všetko je Božím pohladením“ (*Laudato si'*, 84). Medzi turizmom a životným prostredím existuje úzka vzájomná závislosť. Turistický sektor, ktorý čerpá z prírodných a kultúrnych bohatstiev, môže podporovať ich zachovanie alebo, paradoxne, ich zničenie. V tomto sa ukazuje ako dobrá sprievodkyňa na ceste encyklika *Laudato si'*.

Často sa tvárime, že tento problém nevidíme. „Táto vyhýbavosť nám slúži na zachovanie našich štýlov života, výroby a konzumu“ (*Laudato si'*, 59). Ak máme konať nie ako páni, ale ako „zodpovední správcovia“ (*Laudato si'*, 116), každý z nás má svoje povinnosti, ktoré treba naplňať v konkrétnych skutkoch – počnúc špecifickou legislatívou až po tie najjednoduchšie každodenné úkony,⁵ vrátane vhodných výchovných programov a projektov udržateľného a ohľaduplného cestovného ruchu. Všetko je dôležité.⁶ No zároveň je nutná – a bezpochyby najdôležitejšia – aj zmena životného štýlu a postojov. „Kresťanská duchovnosť predkladá rast v triezvosti a schopnosť tešiť sa aj s málom“ (*Laudato si'*, 222).

---

⁴ František, apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 24. novembra 2013, 61.

⁵ „Je naozaj vznešené vziať na seba úlohu starostlivosti o stvorenie prostredníctvom malých každodenných činností a je obdivuhodné, že výchova je schopná ich motivovať – až tej miery, že vytvorí vlastný životný štýl. Výchova k zodpovednosti za životné prostredie môže povzbudiť rozličné správania, ktoré majú priamy a dôležitý dopad na starostlivosť o životné prostredie – ako vyhýbanie sa používaniu plastov alebo papiera, zníženie spotreby vody, triedenie odpadkov, varenie rozumného množstva potravy, ktoré bude možné zjesť, starostlivé zaobchádzanie s ostatnými živými bytosťami, používanie verejnej dopravy alebo zdieľanie toho istého vozidla viacerými osobami, sadenie stromov, vypínanie svetla, keď nie je potrebné, a tak ďalej. To všetko patrí k ušľachtilej a dôstojnej tvorivosti, ktorá ukazuje lepšiu stránku človeka. Keď na základe hlbokých motivácií niečo znovu použijeme, namiesto toho, aby sme sa toho rýchlo zbavili, môže to byť prejavom lásky, ktorý vyjadruje našu dôstojnosť“ (*Laudato si'*, 211).

⁶ „Netreba si myslieť, že tieto úsilie nezmenia svet. Takéto činy šíria dobro v spoločnosti, ktorá vždy produkuje ovocie, aj mimo toho, čo možno vnímať – pretože vyvolávajú v lone zeme dobro, ktoré má stále tendenciu sa šíriť, niekedy neviditeľne“ (*Laudato si'*, 212).

9. Turistický sektor môže byť aj príležitosťou, ba *miliardou príležitostí* na budovanie ciest pokoja. Stretnutia, vzájomné výmenné pobyty a výmena skúseností podporujú harmóniu a porozumenie.

Miliarda príležitostí na to, aby sa cestovanie zmenilo na existenciálnu skúsenosť. *Miliarda možností*, ako sa stať tvorcami lepšieho sveta, uvedomujúc si bohatstvo, ktoré je ukryté v batožine každého cestovateľa. *Miliarda turistov, miliarda príležitostí* na to, aby sme sa stali „nástrojmi Boha Otca, aby naša planéta bola takou, o akej On sníval pri jej stvorení, a aby zodpovedala jeho projektu pokoja, krásy a plnosti“ (*Laudato si'*, 53).

Vo Vatikáne, 24. júna 2015

kardinál Antonio Maria Vegliò

predseda

Joseph Kalathiparambil

sekretár